

Biografia Stefanii Sempołowskiej

[Sylwetka Stefanii Sempołowskiej](#)

Stefania Sempołowska (1869 – 1944) – córka Stanisława i Marii z Potrzebowskich.

Urodziła się 1 października w Poznańskim, w majątku rodzinnym we wsi Polenisz, koło Środy. Ojciec Stefanii zmarł wcześnie na atak serca. Spowodowało to ruinę finansową i majątek Polenisz został odebrany rodzinie i zlicytowany za długi.

Stefania miała dwie siostry – Halinę i Stanisławę oraz brata Franciszka. Jej dwie najmłodsze siostry bliźniaczki zmarły w niemowlęctwie. Dziecięce lata rodzeństwo Sempołowskich spędzało w majątku matki swego ojca. Niestety majątek ten popadł w ruinę.

Stefania urodziła się kilka lat po klęsce powstania styczniowego. Był to czas wielkiej żałoby narodowej. Ona sama wychowywana była w duchu patriotycznym.

Duży wpływ wywarły na nią opowiadania babki o wydarzeniach okresu Wiosny Ludów oraz wspomnienia roku 1863. Warunki materialne rodziny Sempołowskich stawały się coraz trudniejsze, dlatego też 26 letnia matka Stefanii postanowiła wyjechać do Warszawy w celu zdobycia zawodu.

Ukończyła kurs, wynajęła skromny lokal i otworzyła pracownię sztucznych kwiatów.

Szczerliwym trafem nieopodal znajdowała się tajna szkoła żeńska Jadwigi Papi, do której w 1879 r. trafiły wszystkie trzy siostry Sempołowskie. Panowała tam patriotyczna i serdeczna atmosfera. Wielką rolę wychowawczą na pensji odgrywała sama przełożona, którą wrażliwa Stefania pokochała całym sercem.

Panna Stefania była zdolna, pracowita, sumienna i obowiązkowa. Chętnie pomagała słabszym koleżankom. Często spotykały ją wyrazy uznania ze strony profesorów i wychowawczyń. W szkole tej spędziła Stefania siedem lat. Siostry Sempołowskie spędzały wakacje zazwyczaj u stryja Antoniego. W czasie gdy odwiedziły stryja w Puławach zaprzyjaźniły się z siostrami Skłodowskimi: Bronisławą, Heleną i Marią. Jeszcze przed ukończeniem pensji Stefania zaczęła dawać korepetycje koleżankom, chcąc wspomóc swoją rodzinę. Po ukończeniu szkoły w 1886 r. Stefania przygotowywała się do zdania rządowego egzaminu nauczycielskiego, marząc o wyższych studiach udzielając korepetycji dzieciom z zamożnych rodzin. W 1887 roku Sempołowska zdała egzamin przed komisją rządową i otrzymała wyższy „patent nauczycielki domowej”.

Stefania rozpoczęła pracę w tajnych szkołach. Najpierw trafiła do prywatnej szkoły na pensję Jadwigi Sikorskiej, później do Leonii Rudzkiej – następczyni panny Papi, w końcu do szkoły Emilii Petteau, gdzie pracowała z zapałem i entuzjazmem. Sempołowska cały czas doksztalała się w kółkach absolwentów prywatnych pensji żeńskich lub gimnazjów rządowych. Tajny Kobięcy Uniwersytet nazwano „latającym”, gdyż ze względów bezpieczeństwa wykłady dla różnych grup i przedmiotów odbywały się w coraz to innych lokalach prywatnych. W 1899 znalazła się Stefania w Zarządzie Uniwersytetu, który w rok później podzielono na dwie części.

W 1883 r. Stefania trafiła do Kobięcego Koła Oświaty Ludowej w Warszawie. Później przez wiele lat kierowała Sekcją Pedagogiczną, zajmującą się doksztalaniem i zaopatrywaniem nauczycieli w pomoce naukowe. Po śmierci przewodniczącej Kulikowskiej, Kobięce Koło Oświaty weszło w skład Koła Kobiet Korony i Litwy, gdzie Sempołowska kontynuowała swoją działalność. Stefania już od 1891 r. uczestniczyła niemal we wszystkich kobiecych konferencjach, zarówno w kraju, jaki i za granicą. W 1896 r. Sempołowska założyła własną szkołę, w której wykładali znani i szanowani specjaliści.

W latach 1898 i 1899 spotkały Stefanię dwa ciężkie ciosy osobiste. Jesienią 1898 r zginął w tajemniczy sposób jej przyjaciel i nauczyciel Józef Karol Potocki, natomiast równo rok później Bolesław Hirszfild – człowiek, który odegrał dużą rolę w życiu Sempołowskiej. W 1903 r po drugim aresztowaniu Stefania została wydalona z Warszawy i udała się do Krakowa, gdzie również czynnie działała. Napisała książkę „Niedola młodzieży w szkole galicyjskiej”, a materiałów do niej dostarczali uczniowie.

1905 r rozpoczął okres strajków w Królestwie. Uczestniczyli w nich głównie robotnicy oraz uczniowie i ich nauczyciele. Finałem strajków młodzieży po długich i ciężkich zmaganiach z caratem, było wprowadzenie języka polskiego do szkół, co uważano wówczas za wielki sukces.

We wrześniu 1905 r. Sempołowska uzyskała zgodę na powrót do Warszawy. Rozpoczęła działalność w Związku Nauczycieli Ludowych, a w trzy lata później w Związku Nauczycielstwa Polskiego. Opiekowała się również więźniami politycznymi oraz strajkującymi robotnikami – ofiarami caratu Pomagała repatriantom, jeńcom wojennym – po wybuchu I wojny światowej. Ciosem stała się dla niej śmierć matki. W 1932 r. Sempołowska zaczęła chorować. Przyczyną choroby był ciągły stres psychiczny i przepracowanie. Opracowała dwa studia o szkolnictwie – „Z tajemnic Ciemnogrodu”, które wydała własnym kosztem w 1924 i 1928 r. Następnie opisała dzieje dotarcia do bieguna północnego oraz ostatniej włoskiej wyprawy Nobilego w książce „Na ratunek” Ostatnia praca Sempołowskiej, która dostarczyła jej wiele satysfakcji, było zredagowanie zbiorowego wydania książki „Warszawa wczoraj i dziś”. Panna Stefania w okresie swojego życia napisała wiele artykułów, które zostały opublikowane głównie w postępowej prasie: „Poradniku dla czytających książki”, „Nowych Torach”, „Myśli Polskiej”, „Ogniwie”, „Głosie Nauczycielskim” i innych. Była współredaktorką czasopisma dla dzieci i młodzieży „Z bliska i z daleka” oraz „W słońcu”.

Wybuch II wojny światowej spotęgował troski i kłopoty Sempołowskiej. Pomimo pogarszającego się stanu zdrowia nadal służyła innym, organizowała pomoc dla więźniów i Żydów w

warszawskim getcie. W nocy z 28 na 29 września 1942 r. gestapo dokonało aresztowań wśród byłych obrońców więźniów politycznych. Stefania również miała zostać aresztowana. Wówczas wielu przyjaciół Sempołowskiej zostało skazanych na śmierć.

Stefania Sempołowska zmarła 31 stycznia 1944 r. W ostatnich chwilach życia była przy niej rodzina i bliscy przyjaciele. Małe grono najbliższych odprowadziło zmarłą na Powązki do rodzinnego grobu. Dziś znajduje się na nim płyta z napisem „Stefania Sempołowska 1869 – 1944. Działaczka oświatowa i nauczycielka. Niestrudzona bojowniczką o prawa więźniów”.

Bibliografia:

1. Michalski S.: Społeczna i pedagogiczna działalność Stefanii Sempołowskiej. Warszawa 1977
2. Mortkowicz – Olczakowa H.: Panna Stefania. Warszawa 1961
3. Wawrzykowska – Wierciochowa D.: Stefania Sempołowska. Warszawa 1981

Opracowała: Magdalena Starakiewicz; Konsultacja: mgr Maria Makarska.